

LOVDATA

Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav

Dato	FOR-2003-07-04-951
Departement	Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet
Publisert	I 2003 hefte 11
Ikrafttredelse	20.07.2003, 01.01.2005, 01.01.2008
Sist endret	FOR-2023-08-30-1374 fra 02.10.2023
Endrer	FOR-1998-05-28-562 , FOR-1995-01-02-5 , FOR-2002-02-11-337 , FOR-1991-08-01-555
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1995-05-12-23-§3 , LOV-1995-05-12-23-§11 , LOV-1981-03-13-6-§9 , LOV-1982-11-19-66-§4a-1 , jf. LOV-2011-06-24-29-§34 , LOV-2003-12-19-124-§7 , LOV-2003-12-19-124-§9 , LOV-2003-12-19-124-§33 , LOV-2003-12-19-124-§36 , FOR-2003-12-19-1790
Kunngjort	18.07.2003
Korttittel	Forskrift om organisk gjødsel

Hjemmel: Fastsatt Landbruksdepartement, Miljøverndepartementet og Helsedepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet) 4. juli 2003 med hjemmel i [lov av 12. mai 1995 nr. 23 om jord \(jordlova\) § 3](#) og [§ 11 første ledd](#), [lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall \(Forurensningsloven\) § 9 nr. 1-3](#), [lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 4a-1 andre ledd](#) og [lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. \(matloven\) § 9, § 33 første ledd](#), jf. [§ 36 andre ledd](#), jf. [delegeringsvedtak av 19. desember 2003 nr. 1790](#).

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX nr. 32 (direktiv 86/278 EØF) og vedlegg II kap. XIV og XIX.

Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162 \(bl.a hjemmel\)](#), [26 aug 2005 nr. 927](#), [7 april 2006 nr. 401](#), [19 des 2014 nr. 1817](#), [19 okt 2016 nr. 1217](#), [2 juli 2018 nr. 1148](#), [31 aug 2018 nr. 1284](#), [30 jan 2019 nr. 58](#), [21 des 2020 nr. 3044](#) (i kraft 1 jan 2021), [30 aug 2023 nr. 1374](#), [30 aug 2023 nr. 1374](#) (i kraft 2 okt 2023).

Kapitelloversikt:

Del I. Innledende bestemmelser (§§ 1 - 4)

Del II. Bestemmelser om tilvirking (§§ 5 - 17)

Del III. Bestemmelser om lagring og bruk (§§ 18 - 27)

Del IV. Utfyllende bestemmelser (§§ 28 - 37)

Vedlegg 1: Definisjoner

Vedlegg 2: Oversikt over antall dyr pr. gjødseldyrenhet (GDE)

Vedlegg 3: Krav til minsteinnhold av sekundær- og mikronæringsstoffer i gjødsel

Vedlegg 4: Typer av opphavsmateriale

Del I. Innledende bestemmelser

Kap. 1. Formål, virkeområde og definisjoner

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å sikre tilfredsstillende kvalitet på produkter som omfattes av forskriften, forebygge forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved tilvirkning, lagring og bruk av gjødselvarer, mv. av organisk opphav og legge til rette for at disse produkter kan utnyttes som en ressurs. Forskriften skal også bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

§ 2. Virkeområde

Forskriften omfatter gjødselvarer av organisk opphav, herunder husdyrgjødsel, silopressaft, avløpsslam, vannverksslam, kompostprodukter og annen organisk gjødsel, organisk-mineralsk gjødsel, organiske og uorganiske dyrkingsmedier, jordforbedringsmidler, jorddekkingsmidler, anaerobt omsatt biomasse, forbrenningsprodukter, komposteringspreparater og vekststoffer med mikroorganismer mv. Folier, matter og lignende omfattes ikke av forskriften.

Forskriften omfatter ikke hjemmekompost. Produksjon og omsetning av husdyrgjødsel og silopressaft for bruk på eget eller leid areal omfattes ikke av forskriftens del II. Dyrkingsmedier omfattes ikke av forskriftens del III. Forskriftens del III omfatter heller ikke private hager, med unntak for § 28.

§ 3. Definisjoner

Forskriftens definisjoner er gitt i vedlegg 1.

§ 4. Vedlegg

Vedleggene til denne forskriften gjelder som en integrert del av forskriften.

Del II. Bestemmelser om tilvirkning

Kap. 2. Alminnelige bestemmelser

§ 5. Plikt til internkontroll

Virksomheter som omfattes av denne forskrifts del II skal innføre og utøve internkontroll. Den ansvarlige for virksomheten skal sørge for at plikten til internkontroll overholdes.

§ 6. *Innholdet i internkontrollen*

Internkontroll etter forskriftens del II innebærer at virksomheten som et minimum skal:

1. Ha oversikt over organisering og ansvarsforhold.
2. Kartlegge risiko for overtredelse av denne forskrift ut fra virksomhetens aktiviteter, og iverksette tiltak for å redusere risikoen.
3. Ha rutiner for å avdekke, rette opp og hindre gjentakelse av overtredelser.
4. Foreta systematisk gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt.

Nr. 1 – 4 skal dokumenteres skriftlig i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for tilsynsmyndigheten.

Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om iverksetting av tiltak og om ytterligere dokumentasjon dersom internkontrollen er utilstrekkelig for overholdelse av kravene i denne forskrift.

Dersom virksomheten omfattes av forskrift om systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (HMS-internkontrollforskriften) skal internkontrollen i tillegg tilfredsstillende de krav som er fastsatt i HMS-internkontrollforskriften.

§ 7. *Prøvetaking og analysemetoder*

Prøvetaking skal foregå etter rutiner som fastsettes av Mattilsynet.

Innholdet av plantenæringsstoffer og andre egenskaper angående produktkvalitet og -kvantum bestemmes etter metoder kvalifisert i henhold til gjeldende norske standarder. Der slike ikke finnes, nyttes andre anerkjente metoder.

Mattilsynet kan bestemme at bestemte analyser skal utføres ved laboratorier som er akkrediterte for denne type prøver.

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162, 7 april 2006 nr. 401](#).

§ 8. *Avvik og toleranser*

For dyrkingsmedier gjelder grensene for tillatt avvik som angitt i gjeldende Norsk Standard.

For krav til avvik for kalkingsmidler (forbrenningsprodukter) vises til forskrift om handel med gjødsel og kalkingsmidler mv.

0 Endret ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

Kap. 3. Produktkvalitet

§ 9. *Generelt om produktkvalitet*

Det er forbudt å importere eller omsette produkter som ikke tilfredsstillende de kvalitetskrav som går fram av denne forskrift. Mattilsynet kan i alle tilfelle forby produkter som kan medføre miljørisiko ved bruk, eller som kan skade eller redusere menneskers, dyrs eller planter helse.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#).

§ 10. Kvalitetskrav

Denne paragraf gjelder for produkter basert på råvarer gitt i vedlegg 4.

1. Tungmetaller

Følgende maksimumsgrenser for tillatt innhold av tungmetaller angitt i mg/kg tørrstoff (totalinnhold) gjelder:

Kvalitetsklasser:	0	I	II	III
	mg/kg tørrstoff			
Kadmium (Cd)	0,4	0,8	2	5
Bly (Pb)	40	60	80	200
Kvikksølv (Hg)	0,2	0,6	3	5
Nikkel (Ni)	20	30	50	80
Sink (Zn)	150	400	800	1500
Kobber (Cu)	50	150	650	1000
Krom (Cr)	50	60	100	150

Mattilsynet kan sette strengere krav til dyrkingsmedier framstilt av råvarer listet opp i vedlegg 4.

2. Organiske miljøgifter, plantevernmidler o.a.

Den som produserer eller omsetter produkter etter denne forskrift skal vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å begrense og forebygge at produktet inneholder organiske miljøgifter, plantevernmidler, antibiotika/kjemoterapeutika eller andre miljøfremmede organiske stoffer i mengder som kan medføre skade på helse eller miljø ved bruk.

3. Hygienisering

Produkter og bruken av dem – inkludert sannsynlig misbruk – skal ikke medføre fare for overføring av sykdomssmitte til mennesker, dyr og planter.

Produktene skal ikke inneholde salmonellabakterier eller infektive parasittegg og innholdet av termotolerante koliforme bakterier (TKB) skal være mindre enn 2500 pr. gram tørrstoff (TS).

Produkter omfattet av forskrift 14. september 2016 nr. 1064 om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum anses å oppfylle bestemmelsen i første ledd med mindre de medfører fare for overføring av sykdomssmitte til planter eller produktene er blandet med råvarer som ikke er omfattet av animaliebiproduktforskriften. Annet ledd gjelder for produkter omfattet av animaliebiproduktforskriften bare hvis produktene er blandet med råvarer som ikke er omfattet av animaliebiproduktforskriften.

4. Stabilisering

Produkter må være stabilisert slik at de ikke forårsaker luktulempen eller andre miljøproblemer ved lagring og bruk.

5. Spiredyktige frø

Produkter skal ikke inneholde spiredyktige frø av floghavre.

Tilsynsmyndigheten kan kreve:

- dokumentasjon på desimerende behandlingsmetode eller
- at produktets opphavsmateriale kontrolleres mot floghavrerregisteret.

6. Plast, glass o.a. fremmedlegemer

Totalinnholdet av plast, glass eller metallbiter med partikkelstørrelse større enn 4 mm skal ikke utgjøre mer enn 0,5 vektprosent av totalt tørrstoff.

7. *Krav til råvarer*

Råvarer som inngår i produkter i kvalitetsklassene 0, I og II, jf. nr. 1, må ikke overskride innholdet av tungmetaller i klasse II. Råvarer som inngår i kvalitetsklasse III må ikke overskride innholdet av tungmetaller i klasse III.

8. *Krav til jordblandinger*

Produktet skal være godt egnet til dyrking av planter og må ikke ha veksthemmende effekt. Jordblandingen kan bestå av opptil 30 volumprosent (før blanding) av produkt som kommer inn under denne paragraf. Jord må ikke tas fra deponi, industriområder eller lignende arealer som kan være forurenset med tungmetaller eller andre miljøgifter.

9. *Krav til kalkingsmidler*

For kvalitetskrav til kalkingsmidler (forbrenningsprodukter) som ikke går fram av denne forskrift, vises til forskrift om handel med gjødsel og kalkingsmidler mv.

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162](#), [19 okt 2016 nr. 1217](#).

Kapittel 4. Registrering og rapportering med mer

0 Endret ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

§ 11. *Registrering*

Alle produkter som kommer inn under denne forskrifts del II skal registreres hos Mattilsynet før import, markedsføring og omsetning starter.

Melding om registrering skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for å vurdere produktets nyttevirkning, samt eventuelle helsemessige og hygieniske risikoer og uheldige miljøeffekter tilknyttet produktet. Herunder hører også beskrivelse av produktet, inklusive opplysninger om sammensetning/opphavsmateriale og bruk.

Melding om registrering skal videre inneholde opplysninger om varedeklarasjon og om hvordan varen skal merkes.

Melding om registrering skal skje på skjema fastsatt av Mattilsynet. Mattilsynet kan kreve ytterligere dokumentasjon dersom det finnes nødvendig.

Eventuelle endringer av tidligere registrerte opplysninger skal meddeles snarest, og senest tre uker etter at endringen har funnet sted.

Mattilsynet kan unnta produkter eller produktgrupper fra kravene om registrering og rapportering.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#).

§ 12. *Rapporteringsplikt*

Alle som produserer eller importerer produkter som kommer inn under denne forskrifts del II, skal for hvert enkelt produkt gi opplysninger til Mattilsynet om omsatt mengde fra produsent eller importør.

Mattilsynet fastsetter skjema for rapportering og bestemmer hyppigheten og frister for rapportering. Mattilsynet kan pålegge ansvarlig firma å gi opplysninger om omsatt mengde av hvert enkelt produkt. Mattilsynet kan også pålegge årlig oppgave som er attestert av revisor (aksjeselskap) eller regnskapsfører

(enkeltmannsforetak) over omsetning av hvert produkt.

For produsenter av avløpsslam skal opplysningene omfatte både produsert og omsatt mengde angitt i tørrstoff, disponeringsmåte samt slammets sammensetning.

Produsenter av avløpsslam skal hvert år gi opplysninger til mottakerkommunene med navn og adresse på mottakere i den enkelte kommune samt om produktmengden levert til hver mottaker. Også virksomheter som omsetter avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår til sluttbrukere som driver jordbruksvirksomhet, skal hvert år gi slike opplysninger til mottakerkommunene. Kommunen skal oppbevare opplysningene i minst 10 år. Mattilsynet kan utgi eget rapporteringsskjema til dette formålet og fastsette tidspunkt for rapporteringen.

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162, 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

§ 12a. Bruk av varebetegnelsen avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår

Varebetegnelsen avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår kan bare brukes etter godkjenning fra Mattilsynet. Mattilsynet skal etter søknad gi virksomheter godkjenning til å bruke betegnelsen på avløpsslamprodukter som oppfyller følgende vilkår:

- De er egnet for årlig gjødsling der årlig bruksmengde av avløpsslamkomponenten er mindre enn 100 kg tørrstoff per dekar.
- De har et innhold av tilgjengelig nitrogen, fosfor og kalium som er balansert og tilpasset vekstenes årlige agronomiske behov.
- De er i fast form og er egnet for jevn spredning på arealet som skal gjødsles.
- De er behandlet med metoder der temperaturen er minst 55 °C i hygieniseringsperioden.

0 Tilføyd ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

§ 12b. Plikt til sporing ved omsetning av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår

Virksomheter som produserer eller omsetter avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal føre journal over hvilke virksomheter råvarene eller produktene er mottatt fra og hvilke virksomheter de er omsatt videre til. Journalen skal inneholde følgende opplysninger:

- navn og adresse til leverandøren, dato for leveransen og mottatt mengde angitt i tørrstoff
- navn og adresse til mottakeren, dato for leveransen og omsatt mengde angitt i tørrstoff.

Virksomhetene skal oppbevare journalen i minst 10 år.

0 Tilføyd ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

Kap. 5. Krav til merking, markedsføring og omsetning

§ 13. Merking og varedeklarasjon av jordforbedringsmidler og dyrkingsmedier og jorddekkingsmidler

Merking og varedeklarasjon skal være i henhold til Norsk Standard [NS-2890](#).

Kravet til batchkoding etter [NS-2890](#) skal være gjennomført innen 1. august 2004.

Emballasje merket etter gammelt regelverk kan benyttes fram til 1. august 2005, ved opptrykk av ny emballasje skal [NS-2890](#) følges.

§ 14. Merkingens innhold – krav til organisk gjødsel og organisk-mineralsk gjødsel

For alle produkter er eneste tillatte merking på emballasje, etikett eller i følgedokumenter:

1. Varedeklarasjon (settes opp i henhold til § 15).
2. Valgfrie opplysninger der det åpnes for dette i senere paragrafer i forskriften, i forskriftens vedlegg eller i de standarder som omfattes av forskriften.
3. Produsentens firmamerke, produktets varemerke og handelsnavn.
4. Spesielle opplysninger om bruk, lagring og behandling av produktet.

Merking i henhold til nr. 1 er påbudt, nr. 2 – 4 er frivillig.

Innholdet av næringsstoffer skal angis på elementbasis og nevnes i denne rekkefølgen på varedeklarasjonen: Nitrogen (N), fosfor (P), kalium (K), kalsium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), svovel (S), bor (B), kobolt (Co), kobber (Cu), jern (Fe), mangan (Mn), molybden (Mo) og sink (Zn). Mattilsynet kan forby å oppgi innholdet av et næringsstoff når det er grunn til tvil om effektiviteten.

Mattilsynet kan tillate at innholdet for visse varer oppgis med to tall (intervall) på varedeklarasjonen. Intervallet bør vanligvis ikke være større enn det dobbelte av det for vedkommende stoffs eller stoffers tillatte avvik.

Mattilsynet kan bestemme at Norske Standarder skal gjelde i stedet for merke- og deklareringskravene angitt i § 14 – § 15.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#).

§ 15. Varedeklarasjon for organisk gjødsel og organisk-mineralsk gjødsel

1. Produkttype: Kortfattet beskrivelse av produktets opprinnelse og art.
2. Varebetegnelse etter § 12a skal angis.
3. Sammensetning av de enkelte fraksjoner (oppgis i fallende rekkefølge etter vekt).
4. Garantert innhold i vekt eller volum.
5. Navn og adresse på produsent eller importør.
6. Næringsinnhold:

- total-N
- nitrat-N + ammonium-N
- fosfor (P-Al) og kalium (K-Al) (ammoniumlaktatløselig)
- ev. kalsium (Ca-Al) og magnesium (Mg-Al) (ammoniumlaktatløselig)
- ev. innhold av mikronæringsstoffer (totalinnhold).

Innholdet av sekundære næringsstoffer og mikronæringsstoffer kan bare deklarerer dersom mengden av det enkelte næringsstoff er lik eller større enn grensene for innhold angitt i vedlegg 3.

7. Fysiske egenskaper:
  - tørrstoffinnhold (%)
  - organisk innhold (%)
8. Ethvert produkt som inneholder råvarer gitt i vedlegg 4 skal i tillegg varedeklarerer:
  - Produktets kvalitetsklasse (0-III) med tilhørende beskrivelse, herunder eventuelle bruksbegrensninger eller andre forholdsregler ved produktets bruk. Når et produkt som kommer inn under § 10, går inn som komponent i et annet produkt, oppgis kvalitetsklassen til den aktuelle komponenten. Ethvert produkt som inneholder avløps slam skal angi analyseverdier for tungmetaller.
  - Hygieniserings- og stabiliseringsmetode.

0 Endret ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

§ 16. Markedsføring og omsetning

Produkter som omfattes av denne forskrifts del II kan bare markedsføres og omsettes dersom de tilfredsstillers forskriftens kvalitetskrav, herunder kravene til merking og dokumentasjon.

Mattilsynet kan forby omsetning av produkter som omfattes av denne forskriften, hvis vedkommende produkt omsettes under misvisende, villedende eller mangelfullt navn, eller hvis det i samband med markedsføring er gitt misvisende opplysninger om varen. Produkttegenskaper og effekter som brukes i markedsføring skal være dokumenterbare.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#).

§ 17. Forbud mot omsetning av bestemte materialer

Mattilsynet kan ved enkeltvedtak eller forskrift forby at nærmere bestemte materialer omsettes som organisk gjødsel, organisk-mineralsk gjødsel, jordforbedringsmiddel, jorddekkingsmiddel eller dyrkingsmiddel, eller brukes ved produksjon av de produkter forskriften omfatter.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#).

Del III. Bestemmelser om lagring og bruk

Kap. 6. Krav til lagring

§ 18. Plassering av anlegg og avstandskrav for husdyrgjødsel og avløpsslam

Anlegg for husdyrhold og lagring av husdyrgjødsel/avløpsslam må ikke plasseres på flomutsatte områder eller så nær vassdrag, brønn eller annet vannforsyningsystem at det medfører fare for forurensning.

Ved plassering av pelsdyranlegg og ved nyetablering av husdyrrom/gjødselanlegg må det legges vekt på at topografi, vegetasjon og vindretning er slik at plasseringen ikke fører til luktproblemer.

§ 19. Krav til ulike lagertyper

Lager for flytende gjødselvarer skal ha tette konstruksjoner i golv, vegger, porter, luker, uttappingsrør, spjeld m.m. Landkummer skal i tillegg utstyres med tak eller flytende dekke. Gjødseldammer skal ha tett bunn. I gjødselgrop for sau og gjødselrenne for pelsdyr mv. skal bunn, sider og port være tette.

Gjødselkummer og dammer skal ha tilstrekkelig helårssikring. Gjødselkum med vegg som når mindre enn 1,5 meter over terreng, og alle gjødseldammer, skal ha gjerde slik at samlet høyde fra terreng til toppen av gjerdet er minst 1,5 meter. Kumvegg som når mer enn 1,5 meter over terreng, skal ha klatreavviser på toppen. Kummen skal utstyres med innvendige stigeledd eller andre redningsinnretninger.

Lager for fast strøblandet gjødselvarer som har flytende overskudd, dvs. mindre enn 25% tørrstoff, skal lagres på tett bunnplate og skjermes med tette kanter. Bunnplaten skal ha fall til sluk og tett oppsamlingskum for sig fra gjødselvareren.

Gjødselvarer med mer enn 25% tørrstoff, og som omdannes under lagringsperioden, kan lagres direkte på bakken. Slike hauger skal skjermes mot overflatevann. Kommunen kan stille krav om skjerming mot nedbør.

Utendørs drift på talle/utegarder må innrettes slik at gjødsel kan fjernes på en enkel måte fra foringsplasser, hvileplasser og eventuelle trafikkarealer mellom disse. Væskeoverskudd skal samles opp og lagres dersom det kan medføre fare for forurensning.

I anlegg for svine- og fjørfehold med bløtgjødsellager med 2000 slaktegris plasser eller mer, 750 avlspurker eller mer eller 40000 plasser for fjørfe eller mer, skal det nyttes lagersystem eller teknikker som det kan dokumenteres reduserer utslipp av ammoniakk (NH₄) med 40% eller mer sammenlignet med utendørs bløtgjødsellager uten dekke.

I nye anlegg for svine- og fjørfehold med bløtgjødsellager dimensjonert for 2000 eller flere slaktegris plasser, 750 eller flere avlspurker eller 40000 eller flere plasser for fjørfe, skal det tas i bruk innredningssystemer for husdyr som det kan dokumenteres reduserer utslipp av ammoniakk (NH₄) med 20% eller mer sammenlignet med referansen. For anlegg for svinhold er referansen spalteplass på hele bingeearealet, mens for burhøns er referansen anlegg hvor gjødselen lagres i husdyrrømmet under burene. For anlegg med frittgående fjørfe er referansen fast underlag med strø og med drikkekar som vannkilde. Ved motstrid står dette leddet tilbake for lov av 20. desember 1974 nr. 73 (lov om dyrevelferd) med tilhørende forskrifter.

§ 20. Spesielle krav til lager for husdyrgjødsel

Lager for husdyrgjødsel skal ha tilstrekkelig kapasitet slik at gjødsla kan lagres fram til spredning i den tillatte perioden. Lageret må i tillegg ha kapasitet til å oppbevare eventuell gjødsel som måtte ligge igjen i lageret etter siste utkjøring. Lagringskapasiteten skal være minimum 8 måneders produksjon.

Gjødsel fra utegarder og pelsdyrhold skal fjernes regelmessig, og minst en gang i året.

Ved nybygg, utvidelse og utbedring av lager for husdyrgjødsel skal kommunen godkjenne plan før arbeidet kan gjennomføres. Lageret kan ikke tas i bruk før det er kontrollert og godkjent av kommunen. Foretaket skal jevnlig kontrollere at anlegget fungerer som forutsatt og er tett mot lekkasje.

§ 21. Spesielle krav til lager for silopressaft

Silopressaft skal samles opp og lagres slik at den ikke fører til forurensing eller fare for forurensing. Ved nybygging, utvidelse og utbedring av siloanlegg skal de tekniske retningslinjene fastsatt av Landbruksdepartementet følges. Før anlegget tas i bruk, skal det være kontrollert og godkjent av kommunen.

Kap. 7. Krav til bruk

§ 22. Gjødslingsplan

Bruk av gjødselvarer etter denne forskrift på landbruksarealer skal inngå i gjødslingsplan, jf. forskrift om gjødslingsplanlegging.

§ 23. Spredetidspunkt

Spredning av gjødselvarer av organisk opphav er kun tillatt i perioden 15. februar til 1. november. Det er ikke tillatt å spre gjødselvarer på snødekket eller frossen mark.

Spredning uten nedmolding/nedfelling på eng og annen grøde bør gjøres så tidlig i vekstsesongen at det er mulighet for betydelig gjenvekst som høstes eller beites, og skal gjøres senest innen 1. september, dersom ikke noe annet er bestemt av kommunen iht. tredje ledd.

Kommunen kan på vilkår av at kommunens klimatiske forhold og vannkvaliteten i kommunens vassdrag tillater det, ved forskrift eller enkeltvedtak, tillate en senere frist for spredning uten nedmolding/nedfelling enn 1. september, men ikke senere enn 1. oktober. Muligheten for endring ved forskrift gjelder likevel ikke kommunene som ligger innenfor nedbørsfeltet som drenerer til kyststrekningen svenskegrensa – Lindesnes.

Kommunen kan ved forskrift eller enkeltvedtak forby spredning av gjødselvarer som nevnt i 1. ledd i hele eller deler av perioden fra og med 1. september til 1. november i områder med alvorlig forurensning eller fare for alvorlig forurensning.

- 0 Endret ved forskrifter 26 aug 2005 nr. 927, 31 aug 2018 nr. 1284, 31 aug 2018 nr. 1284 (i kraft 2 okt 2018), 30 aug 2023 nr. 1374, 30 aug 2023 nr. 1374 (i kraft 2 okt 2023).

§ 24. Spesielle krav til bruk av husdyrgjødsel

1. Krav til spredeareal

Husdyrgjødsel kan bare spres på godkjent spredeareal. Det skal være tilstrekkelig disponibelt areal for spredning av husdyrgjødsel, minimum 4 dekar fulldyrket jord pr. gjødseldyrenhet (GDE). For områder som er definert som sårbart område etter EUs nitratdirektiv, skal tilførselen av husdyrgjødsel ikke overstige 17 kg total nitrogen pr. dekar. Dette gjelder områder med avrenning til Glommavassdraget, medregnet Lågen og Vorma, Haldensvassdraget og øvrige områder med avrenning til Oslofjorden mellom svenskegrensa og Strømstangen fyr samt til indre Oslofjord (innenfor Drøbaksterskelen). Ved beregning av spredeareal og antall gjødseldyrenheter, kan det gjøres fradrag for normale tap av ammoniakk i husdyrrom og gjødsellager.

Kommunen kan etter søknad godkjenne annet areal enn det som framgår av første ledd. Utmarksareal kan ikke godkjennes som spredeareal.

Foretak som ved hjelp av et næringsbalanseregnskap klart kan dokumentere at de har underskudd av tilført næringsstoff på det jordbruksareal som foretaket disponerer, kan søke kommunen om å få et lavere krav til spredeareal.

Gjødslingen skal tilpasses arealets gjødslingsbehov, jf. forskrift for gjødslingsplanlegging. Dersom foretaket i praksis bare nytter deler av arealet til å spre husdyrgjødsel på uten at dette følger av gjødslingsplanen, skal det godkjente arealgrunnlaget for spredning av husdyrgjødsel etter disse regler reduseres tilsvarende.

I områder med alvorlig forurensning eller fare for alvorlig forurensning, kan kommunen stille krav til større spredeareal enn det som følger av første ledd.

For leid areal, ved avtale om spredning på landbrukseiendommer i nærheten og ved salg av husdyrgjødsel, må det normalt foreligge skriftlig avtale av minst 5 års varighet.

2. Gjødseldyrenheter (GDE)

En gjødseldyrenhet tilsvarer en utskilt mengde fosfor på omlag 14 kg i husdyrgjødselen. Antall gjødseldyrenheter beregnes i henhold til vedlegg 2. Mattilsynet kan fastsette antall dyr pr. gjødseldyrenhet for dyreslag og produksjonsformer som ikke omfattes av denne forskriften.

Ved bruk av fôr tilsatt fytase, eller andre tilsvarende fôrtyper som reduserer utskilt mengde fosfor pr. dyr med minst 25% i forhold til normen kan det søkes kommunen om å få beregne gjødseldyrenheter etter kategori II i vedlegg 2.

3. Spredning/nedmolding

Husdyrgjødsel spredd på åpen åker skal moldes ned straks og senest 18 timer etter spredning.

Ved spredning av husdyrgjødsel i nærheten av boliger skal det tas rimelig hensyn til luktulempet og ulemper som følge av partikkelspredning.

- 0 Endret ved forskrifter 9 jan 2004 nr. 162, 26 aug 2005 nr. 927.

§ 25. Spesielle krav til bruk av produkter med avløpsslam

Produkter med avløpsslam kan ikke spres på areal der det dyrkes grønnsaker, poteter, bær eller frukt. Der produkter med avløpsslam er spredt kan det først dyrkes slike vekster minimum tre år etter siste sprededato. Der det er spredt avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår kan det likevel dyrkes slike vekster tidligst 10 måneder etter siste sprededato.

Produkter med avløpsslam kan ikke spres i eng eller brukes i gartnerier. I private hager, parker, lekearealer eller lignende må avløpsslam bare brukes som en del av et dyrkingsmiddel.

Etter spredning skal produkter med avløpsslam nedmoldes straks og senest 18 timer etter spredning. Kravet om nedmolding gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.

Enhver som disponerer produkter med avløpsslam plikter å innføre og utøve internkontroll i overensstemmelse med forskrift 25. april 2003 nr. 486 om miljørettet helsevern § 12.

0 Endret ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

§ 25a. Krav om melding om bruk av produkter med avløpsslam

Ved bruk av produkter med avløpsslam må foretaket senest to uker før første levering legge fram for kommunen melding med vurdering av alle forhold som kan ha innvirkning på jordbruksfaglige, forurensningsmessige, sikkerhetsmessige, helsemessige og hygieniske forhold ved bruken. Meldingen skal også inneholde opplysninger om mengde, sammensetning, størrelse og type areal det skal spres på, eventuelle jordanalyser foruten gårds-/bruksnummer og navn/adresse på mottaker. Kravet om melding til kommunen gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.

Kommunen skal forelegge meldingen for medisinskfaglig rådgiver til uttalelse. Avdekker meldingen forhold som gjør at forskriftens krav ikke etterleves, kan kommunen kreve forholdet rettet etter folkehelseloven § 14.

0 Tilføyd ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018), endret ved [forskrift 30 jan 2019 nr. 58](#).

§ 25b. Krav om journal om bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår

Brukeren av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal føre journal.

Av journalen skal det fremgå hvilken virksomhet produktet er mottatt fra, produktets handelsnavn, mottatt mengde og mottaksdato. Journalen skal videre inneholde kartskisser som angir de arealene hvor produktet er brukt. Det skal angis hvilken mengde som er brukt per dekar og spredetidspunkt.

Journalen skal oppbevares i minst 10 år.

0 Tilføyd ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

§ 26. Jordkvalitetskriterier (tungmetaller)

Jord som skal tilføres produkter som klassifiseres i kvalitetsklasse I og II, jf. [§ 10](#) nr. 1, må ikke ha innhold av tungmetaller som overstiger verdiene i tabellen nedenfor:

<i>Tungmetaller</i>	<i>Maksimalt innhold i dyrka jord (mg/kg TS)</i>
Kadmium (Cd)	1
Bly (Pb)	50
Kvikksølv (Hg)	1

<i>Tungmetaller</i>	<i>Maksimalt innhold i dyrka jord (mg/kg TS)</i>
Nikkel (Ni)	30
Sink (Zn)	150
Kobber (Cu)	50
Krom (Cr)	100

§ 27. Kvalitetsklasser og bruksområder

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder for produkter som kommer inn under forskriftens § 10. Der et slikt produkt inngår som komponent i et annet produkt, gjelder mengdebegrensningene i denne paragrafen for den aktuelle komponenten.

Kvalitetsklasse 0 kan brukes på jordbruksarealer, private hager, parker, grøntarealer og lignende. Tilført mengde må ikke overstige plantenes behov for næringsstoffer.

Kvalitetsklasse I kan brukes på følgende måter:

- På jordbruksarealer, i private hager og i parker kan produktet brukes med inntil fire tonn tørrstoff per dekar i løpet av en tiårsperiode.
- På grøntarealer og lignende der det ikke skal dyrkes mat eller fôrvekster kan produktet legges ut i lag på maksimalt fem centimeters tykkelse og blandes inn i jorda på bruksstedet.

Kvalitetsklasse II kan brukes på følgende måter:

- På jordbruksarealer, i private hager og i parker kan produktet brukes med inntil to tonn tørrstoff per dekar i løpet av en tiårsperiode.
- På grøntarealer og lignende arealer der det ikke skal dyrkes mat eller fôrvekster kan produktet legges ut i lag på maksimalt fem centimeters tykkelse og blandes inn i jorda på bruksstedet.

Kvalitetsklasse III kan brukes på følgende måter:

- På grøntarealer og lignende arealer der det ikke skal dyrkes mat eller fôrvekster kan produktet legges ut i lag på maksimalt fem centimeters tykkelse i løpet av en tiårsperiode og blandes inn i jorda på bruksstedet.
- Som toppdekke på avfallsfyllinger kan dekkjiktet være maksimalt 15 centimeter.

Ved bruk av avløpslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår i klasse 0, I, II eller III skal årlig tilførsel av avløpslamkomponenten ikke overstige 100 kg tørrstoff per dekar.

0 Endret ved [forskrift 2 juli 2018 nr. 1148](#) (i kraft 1 sep 2018).

Del IV. Utfyllende bestemmelser

Kap. 8. Generelle bestemmelser

§ 28. Forholdet til andre lover

Krav utover denne forskrift som stilles i andre lover eller forskrifter for den enkelte virksomhet eller for de enkelte basiskomponenter i produktene, må tilfredsstilles.

§ 29. Tilsyn

Mattilsynet fører tilsyn og fatter vedtak for å gjennomføre bestemmelsene gitt i og i medhold av del II i denne forskriften.

Kommunen fører tilsyn med at del III i forskriften etterleves.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#).

§ 30. Opplysningsplikt

Leder av virksomheter som omfattes av denne forskrift plikter å legge fram de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne gjennomføre sine oppgaver.

Etter nærmere bestemmelser fra statsforvalteren plikter kommunen å gi opplysninger til myndighetene knyttet til husdyrgjødsel og silopressaft.

0 Endret ved [forskrift 21 des 2020 nr. 3044](#) (i kraft 1 jan 2021).

§ 31. Dispensasjon

Mattilsynet kan i særlige tilfelle dispensere fra forskriftens del II.

Mattilsynet kan dispensere fra [§ 25](#), første og annet ledd, [§ 27](#), samt fra bruksbestemmelsene i vedlegg 4, dersom det kan dokumenteres at innholdet av tungmetaller er særlig lavt og/eller behandlingsprosessen har gitt en vesentlig høyere kvalitet på produktet enn det råvaren skulle tilsi.

Kommunen kan i særlige tilfelle dispensere fra forskriftens del III, med unntak av [§ 25](#), første og annet ledd, [§ 27](#) og bruksbestemmelsene i vedlegg 4.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 32).

§ 32. Pålegg og tvangsgebyr

Tilsynsmyndighet(e) kan pålegge virksomheten å rette forhold som er i strid med denne forskriften eller med vedtak gitt i medhold av denne forskriften, eller kan føre til skader eller ulemper for de hensyn nevnt i [§ 1](#).

For å sikre at bestemmelsene i denne forskriften eller vedtak i medhold av forskriften blir gjennomført, kan det fastsettes forurensingsgebyr i medhold av forurensingsloven [§ 73](#), tvangsgebyr i medhold av jordloven [§ 20](#). Der det er gitt pålegg om retting i medhold av [kommunehelsetjenesteloven § 4a-8](#) kan det ilegges tvangsmulkt i medhold av [kommunehelsetjenesteloven § 4a-9](#).

Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg.

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 33), [19 des 2014 nr. 1817](#) (i kraft 1 jan 2015).

§ 33. Avkorting, tilbakeholdelse og innkreving mv. av produksjonstilskudd

Ved drift i strid med regelverk for jordbruksvirksomhet kan avkorting, tilbakeholdelse, innkreving mv. av produksjonstilskuddet gjøres i henhold til [forskrift 19. desember 2014 nr. 1817](#) om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket, [§ 11](#) og [§ 13](#).

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 34), [19 des 2014 nr. 1817](#) (i kraft 1 jan 2015).

§ 34. Virksomhetsforbud

Produsent eller importør som ikke følger bestemmelsene om registrering, rapportering, avgiftsinnbetaling og bokføring, jf. § 5, § 11, § 12 og § 32, kan av Mattilsynet for kortere eller lengre tid nektes å innføre eller omsette vedkommende vare.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 35).

§ 35. *Straff*

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, er straffbart i henhold til [matloven § 28](#), [forurensingsloven kapittel 10](#) og [kommunehelsetjenesteloven § 4a-11](#), dersom overtredelsen ikke rammes av strengere straffebestemmelser.

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 36), [19 des 2014 nr. 1817](#) (i kraft 1 jan 2015).

§ 36. *Klage*

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til statsforvalteren.

0 Endret ved [forskrifter 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 37), [21 des 2020 nr. 3044](#) (i kraft 1 jan 2021).

Kap. 9. Ikrafttredelse, opphevelse av andre forskrifter

§ 37. *Ikrafttreden og opphevelse av tidligere forskrifter*

Denne forskrift trer i kraft 20. juli 2003.

Fra samme tid oppheves:

- [forskrift av 28. mai 1998 nr. 562](#) om handel med gjødsel og jordforbedringsmidler m.v.
- [forskrift av 2. januar 1995 nr. 5](#) om avløpslam
- [forskrift av 11. februar 2002 nr. 337](#) om husdyrgjødsel
- [forskrift av 1. august 1991 nr. 555](#) om silopressaft.

For bløtgjødsellager eksisterende pr. 11. februar 2002 trer bestemmelsene i [§ 19](#), sjette ledd, i kraft 1. januar 2008.

Bestemmelser om gjødseldyrenheter (GDE) kategori I og II, jf. vedlegg 2, trer for produksjoner eksisterende pr. 15. august 1997 i kraft 1. januar 2005, jf. [§ 5](#), første ledd. Fram til 1. januar 2005 gjelder overgangsfaktorene definert i vedlegg 2.

0 Endret ved [forskrift 9 jan 2004 nr. 162](#) (tidligere § 38).

Vedlegg 1: Definisjoner

Avløpslam: Med avløpslam forstås i disse retningslinjene alle typer avløpslam/slam som oppstår i forbindelse med:

- avløpsrensaneanlegg
- septiktanker/slamavskillere
- mindre innretninger og samlekkummer for avslamming av sanitært avløpsvann og overvann
- andre oppsamlingstanker med ubehandlet sanitært avløpsvann.

Bruk: Anvendelse og spredning av det aktuelle produktet på jordbruksarealer, på grøntarealer, som ingrediens i organisk gjødsel, jordforbedringsmidler, dyrkingsmedier og som del av andre produkter, samt lokal lagring.

Deponering: Permanent oppbevaring av produkt som avfall på avgrenset område.

Disponering: Bruk, mellomlagring og deponering av produkt.

Dyrkingsmedium: Grunnsubstans av naturlige eller kunstige produkter som enkeltvis eller i blanding, uten eller med tilsatte næringsstoffer eller annen tilsetning, skal brukes til dyrking av planter.

Forbrenningsprodukt: Aske etter forbrenning av organisk materiale.

Fulldyrket-, overflatedyrket areal og innmarksbeite: Se jordbruksareal.

Gjødsel: Produkt som har til hovedoppgave å tilføre næringsstoffer til planter.

Gjødseldam: Grop i bakken kledd innvendig med en tett duk/bane som hindrer urin/gjødsel i å lekke ut til grunnen.

Gjødselvarer: Produkter med gjødsel- og/eller jordforbedrende virkning, jorddekkingsmidler og dyrkingsmedier.

Gjødslingsplan: Plan som viser gjødslingsbehov på de ulike skiftene ut fra blant annet vekstvalg, veksttid, jordbunnsforhold, næringsinnhold i jord og klima, jf. forskrift for gjødslingsplanlegging.

Grøntareal: Områder hvor det er eller skal etableres et vegetasjonsdekke, men hvor det ikke skal produseres vekster for mat- eller førforsyning. Dette kan for eksempel være områder etter masseuttak, industriområder, arealer i tilknytning til veianlegg og andre offentlige arealer og toppdekke på avfallsfyllinger. Område med produksjonsskog eller overveiende spontant etablert vegetasjonsdekke er normalt ikke grøntareal.

Hjemmekompost: Kompost produsert og brukt på eget eller leid areal. Selvprodusert kompost som spres på arealer hvor det dyrkes vekster for omsetning regnes ikke som hjemmekompost når årlig produksjon av kompost overstiger 1 tonn tørrstoff (TS).

Husdyrgjødsel: Faeces eller urin, med eller uten strø, fra husdyr.

Hygienisering: Behandling som har som hovedmål å redusere faren for overføring av smittestoffer til mennesker, dyr eller planter ved disponering eller annen håndtering av det organiske materialet.

Importør: Enhver som importerer til landet et av de produkter som omfattes av forskriften.

Internkontroll: Systematiske tiltak som virksomheten iverksetter, utøver og vedlikeholder for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift overholdes.

Jord: Naturlige løsavleiringer av uorganisk og/eller organisk materiale.

Jordbruksareal:

- *fulldyrket jord* er areal som er dyrket til vanlig pløedybde og som kan fornyes ved pløying.
- *overflatedyrket jord* er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten slik at maskinell høsting er mulig.
- *innmarksbeite* er areal som blir benyttet som beite, og som ikke kan høstes maskinelt. Arealet skal være avgrenset med permanent gjerde mot utmark, med mindre området har naturlige avgrensninger som elver, fjell og lignende. Innmarksbeite er avgrenset areal fratrukket restarealer av skog, sumper, dammer og fjell som pr. enhet er større enn 0,5 daa. Minst 50% av innmarksbeitet må være dekket av nyttbare grasarter. Alt nytt areal skal godkjennes av kommunen i hvert enkelt tilfelle. Statsforvalteren kan fastsette ytterligere krav der dette er formålstjenlig.

Jorddekkingsmiddel: Produkt som legges i et lag oppå jord/dyrkingsmedium i den hensikt å bedre dens kjemiske, fysiske eller biologiske tilstand, hindre vekst av ugras eller gi pryddverdi.

Jordforbedringsmidler: Produkter som bare eller vesentlig virker gagnlig på jordas/dyrkingsmediets kjemiske, fysiske og biologiske tilstand og derved indirekte på planteveksten.

Kalkingsmiddel: Kalsium eller kalsium/magnesiumforbindelse som har syrenøytraliserende evne. (I denne forskrift vil dette kun omfatte forbrenningsprodukter.)

Landkum: Kum for oppsamling av urin.

Lokal lagring: Lagring av produkt på bruksstedet.

Mellomlagring: Tidsbegrenset oppbevaring av større kvanta produkt i sentral enhet.

Mineralgjødning: Gjødning hvor næringsstoffene foreligger som uorganiske salter framstilt ved ekstraksjon og/eller ved fysiske og/eller kjemiske industriprosesser. Urea og andre syntetisk-organiske nitrogenforbindelser regnes som mineralgjødning. Uorganisk gjødning brukes i samme betydning som mineralgjødning.

Omsetning: Salg, avhending, lagring, fordeling eller ekspedisjon. Omsetning omfatter også gratisleveranser.

Organisk gjødning: Gjødning som utelukkende er av animalsk og/eller vegetabilsk opprinnelse, og som har glødetap på minst 40% av tørrstoffet. Avløps slam som kun har gjennomgått ordinær stabilisering og hygienisering regnes ikke som organisk gjødning.

Organiske miljøgifter: Organiske stoffer som selv i lave konsentrasjoner etter kort eller langvarig påvirkning kan ha skadevirkning på levende organismer.

Organisk-mineralsk gjødning: Gjødning som er en blanding av produkter av animalsk og/eller vegetabilsk opprinnelse og mineralgjødning.

Plantenæringsstoffer: Hovednæringsstoffene nitrogen (N), fosfor (P) og kalium (K), de sekundære næringsstoffene kalsium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na) og svovel (S), og mikronæringsstoffene bor (B), kobolt (Co), kobber (Cu), jern (Fe), mangan (Mn), molybden (Mo) og sink (Zn).

Privet: Do, klosett.

Produkt: Gjødselvarer som oppfyller kvalitetskrav og er varedeklart i henhold til denne.

Produsent: Enhver som framstiller, foredler, blander, pakker og merker produkter som omfattes av forskriften. Som produsent regnes også den som markedsfører eller selger et av de produkter som er omfattet av forskriften under et annet navn enn produktet er kjøpt som.

Råtnerest: Restprodukt fra anaerob omsetning av organisk materiale.

Sekundære næringsstoffer: Se plantenæringsstoffer.

Silopressaft: Væske fra ensilert plantemateriale.

Stabilisering: Behandling som har som hovedmål å redusere luktulempene ved disponering av det organiske materialet.

Tungmetaller: Metaller som selv i lave konsentrasjoner, etter kort eller langvarig påvirkning, kan ha skadevirkning på levende organismer.

Utmarksareal: Areal som ikke er fulldyrket, overflatedyrket, innmarksbeite eller på annet vis kultivert areal.

Vannverksslam: Slam som oppstår ved drikkevannsbehandling.

Veksthemming/spirehemming (fytotoksitet): Evne til å hemme eller skade henholdsvis vekst og spiring hos planter.

Vekstskifteplan: Flerårig plan for hvilke vekster som skal dyrkes på de ulike skiftene.

0 Endret ved forskrift 21 des 2020 nr. 3044 (i kraft 1 jan 2021).

Vedlegg 2: Oversikt over antall dyr pr. gjødseldyrenhet (GDE)

<i>Dyreslag</i>	<i>Antall dyr pr. GDE</i>		
	<i>Kategori I</i>	<i>Kategori II (for tilsatt fytase eller lignende)</i>	<i>Overgangsfaktorer^{***}</i>
Melkekyr	1	–	1
Jerseyfe	1,3	–	
Ungdyr storfe	3	–	3
Ammekyr	1,5	–	1,5
Voksne hester	2	–	2
Avlspurker/råner	2,5	3	3
Slaktegriser*	18	20	20
Sauer/geiter (vinterfåret)	7	–	7
Avlstisper rev (med tilhørende valper)	25	–	25
Avlstisper mink (med tilhørende valper)	40	–	40
Verpehøns	80	100	100
Slaktekyllinger*	1400	1750	2000
Livkyllinger**	550	690	
Kalkuner, avlsdyr	40	50	
Kalkuner, slaktedyr*	240	300	450
Kaniner, avlsdyr	40	–	40
Kaniner, slaktedyr*	600	–	600
Ender, avlsdyr	40	–	40
Ender, slaktedyr*	300	–	300
Gjess, avlsdyr	20	–	20
Gjess, slaktedyr*	150	–	150

* For dyr som har en kort oppføringstid beregnes antall gjødseldyrenheter ut fra antall slaktede dyr pr. år.

** For livkyllinger beregnes antall gjødseldyrenheter ut fra antall leverte dyr pr. år.

*** Disse faktorer gjelder fram til 1. januar 2005 kun for produksjoner som eksisterte pr. 15. august 1997, jf. også § 40, siste ledd.

Vedlegg 3: Krav til minsteinnhold av sekundær- og mikronæringsstoffer i gjødsel

Verdiene i tabellen angir absolutt minsteinnhold for et næringsstoff (vektprosent) som skal/kan deklarerer, jf. § 14. Den deklarererte verdien må derfor alltid være høyere enn minsteinholdet (gi rom for avvik).

<i>Næringsstoff</i>	<i>Til bruk på åker og eng</i>	<i>Til bruk i gartneri</i>
Ca	0,6	0,6
Mg	0,8	0,8
Na	2,2	2,2
S	0,8	0,8
B	0,016	0,016
Co	0,002	–
Cu	0,01	0,002
Fe	0,5	0,02
Mn	0,1	0,01

<i>Næringsstoff</i>	<i>Til bruk på åker og eng</i>	<i>Til bruk i gartneri</i>
Mo	0,001	0,001
Zn	0,01	0,002

Vedlegg 4: Typer av opphavsmateriale

<i>Nr.</i>	<i>Betegnelse</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Spesielle kvalitetskriterier</i>	<i>Særskilte begrensninger på bruksområder i tillegg til begrensninger angitt i § 24 – § 28</i>	<i>Spesielle deklareringskrav</i>
1	Næringsmiddelindustriavfall	Avfall fra bearbeidingsindustri for landbruksprodukter – vegetabilsk og animalsk	Forskrift 14. september 2016 nr. 1064 om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum		
1a	Slakteriavfall	Slakteavfall Vom-/tarminnhold, gjødsel (fra slakterier), strø	Jf. merknad under 1		
1b	Konserveravfall	Avfall fra konserveringsindustri for grønnsaker, frukt og bær	Jf. merknad under 1		
1c	Potetindustriavfall	Skrell, frukt vann, rasp Jord, jordslam		Ikke på potetarealer, eller på arealer hvor det er planer om slik dyrking de nærmeste 20 årene	
2a	Husdyrgjødsel	Faeces eller urin, med eller uten strø, fra husdyr	Jf. merknad under 1		
2b	Annet landbruksavfall	Halm, gras, fôrrester, poteter, grønnsaker og lignende			
3	Matavfall fra storkorhusholdninger	Matrester fra hoteller, kantiner, institusjoner m.m.	Jf. merknad under 1		
4	Husholdningsavfall	Komposterbar (organisk) fraksjon fra husholdningsavfall som matrester o.l.	Jf. merknad under 1		
5	Fiskeoppdrettsavfall	Slakteavfall, slam, fôrrester	Jf. merknad under 1		Saltinnhold

<i>Nr.</i>	<i>Betegnelse</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Spesielle kvalitetskriterier</i>	<i>Særskilte begrensninger på bruksområder i tillegg til begrensninger angitt i § 24 – § 28</i>	<i>Spesielle deklareringskrav</i>
6	Fiskeriavfall	Avskjær, slo, hoder osv. fra tradisjonell fiskeindustri Rekeskall o.a. skalldyravfall	Jf. merknad under 1		Saltinnhold
7	Treforedlingsavfall	Avfall fra papir- og celluloseindustri og annen trebearbeidende industri. Fiberslam, biologisk slam			
8	Annet industrislam/-avfall				
9	Hage-/parkavfall				
10	Avløpsslam				
11	Vannverksslam	Slam fra drikkevannsrensing			
12	Blandingsavfall	Ulike blandinger av 2 eller flere av 1 – 11	Kriterier for hvert enkelt opphavsmateriale må tilfredsstilles	Som for opphavsmateriale med hensyn til hvilke areal det kan nyttes på	Som for opphavsmateriale Blandingsresept

0 Endret ved forskrift 19 okt 2016 nr. 1217.